

AMAL JADOU

Beytullahim yakınında bir sığınmacı kampında dünyaya gelen Büyükelçi Amal Jadou, El Fetih'in gençlik kolunda faaliyet göstermiştir. 1995 yılında Beytullahim Üniversitesinden lisans derecesi, 2000 yılında Birzeit Üniversitesinden yüksek lisans derecesi almıştır. Büyükelçi Jadou 2009 yılında Fletcher Hukuk ve Diploması Okulunda doktora programını ve Harvard Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde misafir mezun olarak Müzakere Programını tamamlamıştır. Mart 2005'te hükümet bünyesinde başbakan dış politika danışmanı olarak çalışmaya başlamıştır. Büyükelçi Jadou, şu anda Filistin Dışişleri Bakanlığı Avrupa İlişkilerinden sorumlu Bakan Yardımcısı olarak görev yapmaktadır. Daha önce Washington DC'de büyükelçi yardımcısı olarak bulunmuştur. Aynı zamanda, uluslararası ilişkilerde devlet başkanının yakın yardımcısı olarak görev yapmış ve Annapolis Konferansı Filistin heyetinde tek kadın temsilci olarak yer almıştır.

**AMAL JADOU:
FİLİSTİNLİLER İÇİN HER
ŞEY KUDÜS'TE BAŞLAYIP
KUDÜS'TE BİTER**

ORSAM: Sayın Büyükelçi, öncelikle sizi ORSAM'da ağırlamaktan onur duyuyoruz ve sizinle bu röportajı gerçekleştirmekten memnunuz. İsrail'in mevcut girişimleri ve mevcut yerleşme politikasına ilişkin olarak, uzun süren Filistin-İsrail çatışmasında Kudüs'ün önemine yönelik Filistin'in bakış açısını öğrenmek istiyorum.

Jadou: Filistinliler için her şey Kudüs'te başlayıp Kudüs'te biter. Kudüs'ün dini, siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik başkent olduğunu söyleyebilirim. Burası Filistin-İsrail çatışmasının düğüm noktasıdır. Siyasi anlamda, küresel boyutta kabul edilen, 1967 sınırlarına dayanan iki devletli çözüm çerçevesinde, Doğu Kudüs Filistin Devleti'nin başkentidir. Filistin'in duruşu oldukça açık ve uluslararası hukuka uygundur. Ancak, İsrail uluslararası hukuku gözetmemekte ve sistematik olarak statüsünü zayıflatma amacı gütmektedir.

ORSAM: Mevcut İsrail politikaları ve girişimler konusunda ne söylemek istersiniz?

Şu anda Kudüs'te ve kutsal şehir bölgesinde, özellikle de Har-em-i Şerif (Mescid-i Aksa) çevresinde, yaşananlar son derece endişe vericidir. Ayrıca, Osmanlı İmparatorluğu'ndan beri var olan statükoyu değiştirmek için, İsrail son iki yıldır sürekli girişimlerde bulunmaktadır. İsrail uluslararası düzeyde kabul gören statükoyu değiştirmeye yönelik sistematik ve organize bir politika uygulamaktadır. Her sabah İsrail, şehrin kapılarını 7:30 ile 11:30 saatleri arasında Müslümanlara kapatmakta ve aşırı Yahudilerin ve şehrin Mescide yakın bölgesine yerleşenlerin Mescid karşıtı sloganlar atmasını, hakarete bulunmasını ve başkalarını kışkırtmasını sağlamak amacıyla yalnızca Fas Kapısını açık tutmaktadır. Bu insanların gelmesinin bir nedeni var, mevcut statükoyu bozmaya çalışıyorlar. Mescidin içinde Yahudi halkına yeni bir hak doğsun diye kasten çaba gösteriyorlar. Aynı zamanda, İsrail'de Mescidi yıkmaya ve yerine bir sinagog inşa etme çağrısı yapan bazı grupların olduğunu biliyorum. İsrail askerleri bazı fırsatlardan yararlanarak Mescide

girmiş ve Filistinlilere saldırmıştır. Bu, uluslararası hukukun alenen ihlali demektir.

İsrail parlamentosu da şubat ayında, işgal altındaki Batı Şeria'nın Filistinli özel şahıslara ait topraklarına inşa edilen, sayısı 4,000'i bulan Yahudi evlerini yasallaştırılan tartışmalı bir yasa çıkarmıştır. Mevcut yerleşme politikasını ve yerleşenlerin yerel nüfusa yönelik şiddetini nasıl değerlendiriyorsunuz?

İsrail'in 1967 yılında Batı Şeria'yı ve Doğu Kudüs'ü işgalinden bu yana inşa edilen 140'a yakın yerleşim bölgesinde 600,000'den fazla yerleşik Yahudi bulunmaktadır. Yerleşim bölgeleri uluslararası hukuk kapsamında yasadışı görülmektedir. Bizim bakış açımızdan, İsrail gelecekte Filistin Devleti'nin ortaya çıkmasını engellemek için daha çok yerleşim bölgesi inşa etmeyi hedefleyen bir sömürgecilik politikası benimsemektedir. İsrail endişe verici yerleşme politikasını halen sürdürmektedir. Bu politika gerçekten iki devletli çözümü baltalamaktadır çünkü 1967 sınırlarına göre belirlenen bölgenin bütünlüğünü bozmaktadır. Batı Şeria'nın haritasına bakın. Yerleşim bölgeleri Filistinlere küçük bantustanlar bırakmaktadır. Yerleşen Yahudilerin Filistin köylerine saldırarak, ağaçları sökecek ve kutsal yerlere saldırı düzenleyerek şiddete başvurdukları bilinmektedir. Bu insanlar çıldırmış. İsrail Knesset'te, ezanın yasaklanmasına ilişkin ikinci oturumda yeni bir yasa çıkarmaya çalışmaktadır. Bu, ibadet özgürlüğü ihlalinin başka bir örneğidir.

Sizin de bahsettiğiniz gibi, yeni yerleşim bölgeleri konusu Filistinlilerin kendi devletleri için belirlediği topraklardaki bütünlüğü bozmaktadır. Bu nedenle, bu topraklar için gerçek bir tehdit olup bu konuda uluslararası mutabakata varılmıştır. Filistin Dışişleri Bakanlığı olarak, bu tehlikeli yerleşim bölgelerini uluslararası düzeyde engellemek için ne tür girişimlerde bulunuyorsunuz? Ve

bu zamana kadar herhangi bir uluslararası destek alabildiniz mi?

Uluslararası düzeyde ve BM bünyesinde yerleşim bölgelerinin yasaklanmasına yönelik karar çıkarılması için ciddi çalışmalar yürütüyoruz. Yerleşim bölgelerinin yasaya aykırılığını vurgulayan ve işgal edilen Filistin Toprakları ile İsrail topraklarının ayrımını yapan 2334 sayılı BM Güvenlik Konseyi Kararı'nın çıkarılmasıyla başarı elde ettik. Şu anda, bir uygulama mekanizması bulmak için yoğun çalışmalar yürütüyoruz. Yerleşim bölgesi ürünlerini belirlemek ve nihayetinde Avrupa pazarlarına girmesini engellemek için AB gibi bölgesel kuruluşlarla da yakından çalışıyoruz. Yerleşim bölgesindeki şirketlerle alışveriş yapmanın olumsuz yasal sonuçlarına ilişkin farkındalık yaratan tüm ülkelerle birlikte, yerleşim bölgelerinde iş yapma konusunu da gündeme getiriyoruz. Filistin, yerleşim bölgesi girişimlerini hem siyasi hem ekonomik alanda engellemeye çalışıyor.

Mevcut bölge siyasetiyle devam edelim. Ortadoğu son yıllarda hiç istikrarlı bir bölge olmasa da, sözde Arap Baharından bu yana, bölge ülkeleri yeni bir bölgesel ve iç kriz aşamasına geldi. Ortadoğu'daki mevcut durumu nasıl değerlendirirsiniz?

Bölgemiz şu anda çatışmaların pençesinde. Suriye'de, Irak'ta, Libya'da ve diğer bölgelerde çatışmalar yaşanıyor. Kalbimiz Suriye, Irak, Libya, Yemen halkı ve bölgemizde muzdarip olan tüm insanlarla birlikte. Tüm bunların ortasında da Filistin sorunu yer almakta. Filistin-İsrail çatışmasının bölgedeki tüm çatışmaların merkezinde yer aldığına inanıyoruz. Filistin-İsrail çatışmasına son vererek tüm çatışmaları sonlandıracağımızı düşünecek kadar kendimizi kandırmıyoruz. Ancak çatışmamızın sona ermesinin bölgenin istikrarına önemli ölçüde katkı sağlayabileceğine ve bunun gençleri kendi aralarına almak için teröristlerin bir gerekçe bulmalarını engelleyebileceğine inanıyoruz.

Dolayısıyla, Arap Barış Girişimi gibi devam eden barış girişimleri söz konusu. Geçen ay da bir zirve gerçekleştirildi. Bu bölgesel girişimlere bakış açınız nedir?

Arap Barış Girişimine inancımız tam. Temel olarak, İsrail'e Arap dünyası ile barış sağlanması karşı-

lığında Arap topraklarındaki işgalini sonlandırması çağrısı yapılmakta. Bu nedenle, tanınmanın sağlanması ve Arap dünyası ve İslam dünyasıyla ilişkilerin normalleşmesiyle Arap topraklarındaki işgal son bulacaktır. Uygulamanın sıralaması elzemdir. İsrail'in Arap ve Filistin topraklarındaki işgali sonlandırması gerekir. Böylece, bir Filistin devleti kurulabilir ve Arap dünyası ve İslam dünyası İsrail'i tanıyarak ilişkilerini normalleştirebilir.

Ancak, bugüne kadar tüm girişimlerin maalesef başarısızlıkla sonuçlanmış olması da açık bir gerçektir. Aynı zamanda, 1993 yılında İsrail-Filistin İlkeler Deklarasyonu imzalandı. Deklarasyon, İsrail-Filistin çatışmasının bölgede barışı sağlayabilecek şekilde çözümüne zemin hazırlamak için düzenlenmiştir. Bu girişimler hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu deklarasyonun tekrar referans alınma ihtimali var mıdır?

Ancak iki taraftan da, özellikle de İsrail tarafından barış sağlamak için iyi niyet gösterilmesi ve barış öncülüğünün üstlenilmesi, barış ve güvenlik içinde yan yana yaşanan, 1967 sınırlarına dayanan iki devletli çözümü sağlayabilir. Bakanları arasında yerleşik Yahudilerin de bulunduğu mevcut İsrail hükümeti barışla değil, daha çok yerleşim bölgesinin inşa edilmesi ve iki devletli çözümü baltalayacak yeni gerekçelerin oluşturulması ile ilgilenmektedir.

Bölge ülkelerinin dışında, Avrupa ülkelerinin rolünü nasıl değerlendiriyorsunuz? Farklı ortamlarda Avrupalı meslektaşlarınızla düzenli olarak görüştüğünüzü sanıyorum. Kişisel tecrübelerinize dayanarak, Filistin-İsrail çatışmasına adil bir çözüm getirme konusunda ne kadar samimi bir bağlılık gösterdiklerini düşünüyorsunuz? Avrupa ülkelerinden Filistin-İsrail sorununun çözümü konusunda beklentileriniz nelerdir?

Bilinenin aksine, AB Filistin sorununda uluslararası fikir birliğine varılması adına temel rol oynamıştır. ABD ve İsrail bizimle herhangi bir şekilde iletişim kurma girişimine karşı dururken, AB Filistin Kurtuluş Örgütü'nü Filistin halkının tek temsilcisi olarak tanımış ve bizimle ciddi bir siyasi diyalog başlatmıştır. Aynı zamanda, gelecekte yapılabilecek bir barış anlaşmasının temel taşını oluşturan iki devletli çözümün kilit savunucusudur. Oslo Anlaşmasının imzalanmasından bu yana, AB art arda gelen Filistin

hükümetlerinin en büyük maddi destekçisi olmuştur. AB bağışlarının büyük kısmı devlet inşa etme çabalarına yönlendirilmiş, bu da Avrupa'nın Filistin-İsrail çatışmasını çözme konusundaki samimi ve sarsılmaz bağlılığını açıkça ortaya koymaktadır. Bugün, AB'den ve üye devletlerinden istediğimiz İsrail ile alışverişlerinde kendi kanun ve düzenlemelerini uygulamalarıdır. 2013 yılında çıkarılan "İsrail kuruluşlarının ve 1967'den bu yana işgal altında tutulan topraklardaki İsrail faaliyetlerinin 2014 yılından itibaren AB tarafından sağlanacak hibe, ödül ve mali araçlara uygunluğuna ilişkin kılavuz" ve 2015 yılında çıkarılan "İsrail tarafından 1967 Haziran'ından bu yana işgal altında tutulan topraklardan gelen ürünlerin menşinin belirtilmesi hakkında

yorumlayıcı tebligat" takdire şayandır ancak şu anda ihtiyaç duyulan, sadece bu kılavuzların tam uygulanmasının sağlanması değil, daha ziyade yerleşim bölgesi ürünlerinin AB pazarlarına girmesinin yasaklanmasıdır. AB'nin İsrail'e açık bir şekilde uluslararası hukukun uzun süre çiğnenmesinden ve uluslararası hukukun sürekli ihlalden yararlanamayacağı mesajını vermesi gerekir. Aynı zamanda, Avrupa ülkeleri için Filistin Devleti'ni tanıma zamanı gelmiştir çünkü bu, iki devletli çözümün kurtarılması için son şans olabilir.

Aynı zamanda, son ABD seçimlerini ve Başkan Trump'ın Filistin-İsrail sorununa ilişkin ifadelerini yakından takip ettiğinizden eminim. Seçim kampanyaları sırasında, İsrail-Filistin çatışmasının çözümünün iki halk için iki devlet ile sağlanacağı yönündeki sarsılmaz ilkedden caymıştı. Daha sonra, şubat ayında konumunu biraz sertleştirmiş ve iki devlet çözümü kararı vermemiş, ancak hükümetinin hiçbir tercihi olmadığını ima etmiştir. Genel olarak ABD'nin ve bu çatışma açısından Obama yönetiminin rolünü nasıl değerlendiriyorsunuz? Trump Yönetimi Filistin açısından ne tür zorluklar ve fırsatlar sunabilir?

Yeni hükümetin rolü değişiyor. Filistinlilerin konumunu ve söylemini açıklamak için çok çalışıyoruz. Trump kendini anlaşma yapmaya adanmış, biz de Do-

ğu Kudüs'ün Filistin'in başkenti olduğu, 1967 sınırlarına dayalı iki devletli çözüme kendimizi adadık.

Sizin açınızdan, bu çatışmanın adil bir şekilde çözümünün teşvikinde Türkiye'nin önemi nedir? Filistin Devleti Türkiye'den ne tür destekler almaktadır? Türkiye'de buradaki ortaklarınızla bazı görüşmelerde buldunuz. Türkiye daha başka ne tür beklentileriniz var?

Türkiye, bölgedeki temel aktörlerdendir. Türkiye'nin Filistin'e ve bölgemizde barışçıl bir çözümün bulunmasına verdiği siyasi ve manevi desteğe kesinlikle güveniyoruz. Türkiye uluslararası arenada bizi destekliyor. Filistinlilerin haklarını savunuyor. Filistin sorununa ilişkin farkındalığı artırıyor. Bundan da önce, İşgal Altındaki Filistin'de çeşitli sektörlerde çok önemli projeleri destekliyor. İşgalin sonlandırılmasına ve Kudüs'ün statüsüne ilişkin Türkiye liderliğinin aldığı tavır, Filistin halkı tarafından önemli ölçüde takdir ediliyor.

Sayın Büyükelçi, bu röportaj talebimizi kabul ettiğiniz için tekrar teşekkür etmek istiyorum. Bu tür vesilelerin Türkiye-Filistin ilişkilerine katma değer sağladığına inanıyorum. Sizi ORSAM'da ağırlamaktan onur duyarım. Röportajımızı sonlandırmadan önce, değinmek istediğiniz herhangi bir husus var mı?

Aslında, kapsamlı ve uzun vadeli çözümün parametreleri çok açık ve uluslararası kuruluşlar tarafından zaten defalarca dile getirildi. Çözüm, başkenti Doğu Kudüs olan, 1967 sınırlarını temel alan bağımsız, egemen ve bütün bir Filistin'dir. Her iki tarafın da güvenliğini sağlayabilecek adil, kapsamlı ve uzun vadeli barış için bu tek çözüm yoludur. Ancak, uluslararası hukuku ihlal ettiği zaman İsrail'e kararlılıkla uygulanacak uluslararası baskının olmayışı ile birlikte, İsrail ve Filistin arasındaki mevcut güç farkı asıl engellerdir.

Tekrar teşekkür eder, gösterdiğiniz çabalarda başarıya ulaşmanızı dileriz. ○